

Ważne kwestie społeczno-polityczne w opiniach młodych Polaków

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2020/21

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Badania CBOS pokazują wzrost liczby lewicowych autoidentyfikacji politycznych wśród ludzi młodych w latach 2019–2020. Odsetek respondentów w wieku od 18 do 24 lat deklarujących lewicowe poglądy polityczne wzrósł w tym czasie z 17% do 30%, jednocześnie odsetek utożsamiających się z prawicą zwiększył się z 23% do 27%. Ostatni raz przewagę autoidentyfikacji lewicowych nad prawicowymi wśród młodych respondentów notowaliśmy w 2002 roku (22% wobec 18%), choć wówczas dominowały w tej grupie wiekowej osoby deklarujące poglądy centrowe oraz indyferentne polityczne: nieumiejące określić swoich poglądów na osi lewica–prawica. Zwrot młodych Polaków w lewo widoczny jest szczególnie na tle ogółu społeczeństwa, gdzie sympatie prawicowe (37%) nadal wyraźnie przeważają nad lewicowymi (20%)¹.

W związku z obserwowanymi zmianami identyfikacji politycznych postanowiliśmy przyjrzeć się bardziej dokładnie, jakie poglądy mają ludzie młodzi w ważnych kwestiach społeczno–politycznych i na ile różnią się one od opinii ogółu społeczeństwa². Ankietowani określali swoje poglądy w każdej sprawie za pomocą 7–punktowych skal, których krańce (1 i 7) wyznaczały dwa przeciwstawne rozwiązania modelowe, środek zaś (4) oznaczał opinię ambiwalentną.

Zestawienie deklaracji osób młodych z rozkładem opinii wśród ogółu badanych pokazuje, że młode pokolenie Polaków jest przede wszystkim bardziej liberalne w myśleniu o gospodarce i roli państwa, a także bardziej liberalne światopoglądowo i bardziej proeuropejskie. Relatywnie większe znaczenie dla ludzi młodych niż dla ogółu dorosłych ma przestrzeganie praw i swobód obywatelskich.

¹ Zob. komunikat CBOS „Zainteresowanie polityką i poglądy polityczne młodych Polaków na tle ogółu badanych”, luty 2020 (oprac. J. Scovil).

² W komunikacie wykorzystano zagregowane dane z dwóch kolejnych badań: „Aktualne problemy i wydarzenia” (372), 6–16 maja 2021, N=1163 osoby, oraz „Aktualne problemy i wydarzenia” (373), 7–17 czerwca 2021, N=1218 osób. Oba badania przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnych imiennych próbach pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanych z rejestru PESEL.

Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej, do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę.

Wyobrażenia ludzi młodych na temat właściwego kształtu ładu społeczno-gospodarczego i roli państwa różnią się od opinii ogółu badanych przede wszystkim w kwestii podatków i prywatyzacji gospodarki. Połowa badanych do 24 roku życia uważa, że wszyscy, niezależnie od tego, ile zarabiają, powinni płacić jednakowy procent podatku od dochodów. Progresywne podatki popiera 37% z nich. Jednocześnie zdecydowana większość młodych ludzi (76%) oczekuje od państwa zapewnienia wysokiego poziomu świadczeń społecznych, takich jak opieka zdrowotna czy szkolnictwo. Odwrotnie niż wśród ogółu badanych, wśród osób w wieku od 18 do 24 lat zwolennicy prywatyzacji państwowych przedsiębiorstw (44%) przeważają nad tymi, którzy uważają, że znaczna część przedsiębiorstw powinna pozostać własnością państwa (30%). Młodzi, również inaczej niż ogół respondentów, są raczej przeciwni ograniczeniu udziału kapitału zagranicznego w ważnych branżach gospodarki (40%), niż popierają takie ograniczenie (30%). Ponad dwie piąte młodych (43%) uważa, że bezpieczeństwo zatrudnienia i ochrona istniejących miejsc pracy są ważniejsze niż możliwość elastycznego zatrudniania i zwalniania pracowników w zależności od sytuacji zakładu pracy. Przeciwnego zdania jest blisko co trzeci ankietowany do 24 roku życia (32%).

Młodzi Polacy częściej niż ogół dorosłych dostrzegają potrzebę jak najszybszego odejścia od energetyki opartej na węglu (50%). Blisko co trzeci (32%) przychylił się natomiast do opinii, że Polska powinna jak najdłużej móc wykorzystywać węgiel w energetyce.

Ludzie młodzi na tle ogółu badanych wyróżniają się znacznie bardziej liberalnym podejściem do kwestii światopoglądowych. Dwie trzecie z nich (67%) uważa, że konkordat między Polską a Stolicą Apostolską jest niepotrzebny, a państwo nie powinno wyróżniać żadnego z wyznań ani Kościołów. Większość osób do 24 roku życia (58%) popiera prawną dopuszczalność aborcji. Ponad połowa (55%) sądzi, że prawo powinno dopuszczać możliwość zawierania formalnych związków partnerskich przez osoby tej samej płci. Przeciw temu rozwiązaniu opowiada się mniej niż co trzeci spośród nich (31%).

Młodzi Polacy nieco częściej niż ogół badanych popierają rozwój integracji europejskiej. Za pogłębianiem integracji opowiada się prawie połowa z nich (49%). Nieco więcej niż co czwarty (27%) jest przeciwnego zdania – uważa, że Polska powinna dążyć do zachowania w Unii Europejskiej jak najdalej idącej niezależności. Ludzie młodzi są mniej niż ogół badanych niechętni przyjmowaniu uchodźców z Afryki i Bliskiego Wschodu, jednak także w tej grupie wiekowej dominuje sprzeciw (60%). Podobnie jak ogół dorosłych, młodzi oczekują raczej, że Polska będzie prowadzić aktywną politykę wschodnią i wspierać proeuropejskie dążenia Ukraińców i innych narodów byłego ZSRR (44%), niż że priorytetem będą dobre relacje z Rosją (28%).

Osoby do 24 roku życia jeszcze częściej niż ogół badanych wyrażają opinię, że walka z przestępczością nie może usprawiedliwiać ograniczania praw i swobód zwykłych obywateli: tego zdania jest 62% spośród nich. Tak jak ogół respondentów większość młodych (59%) uważa, że samorządy powinny mieć szerokie kompetencje w zakresie realizacji zadań i usług publicznych.

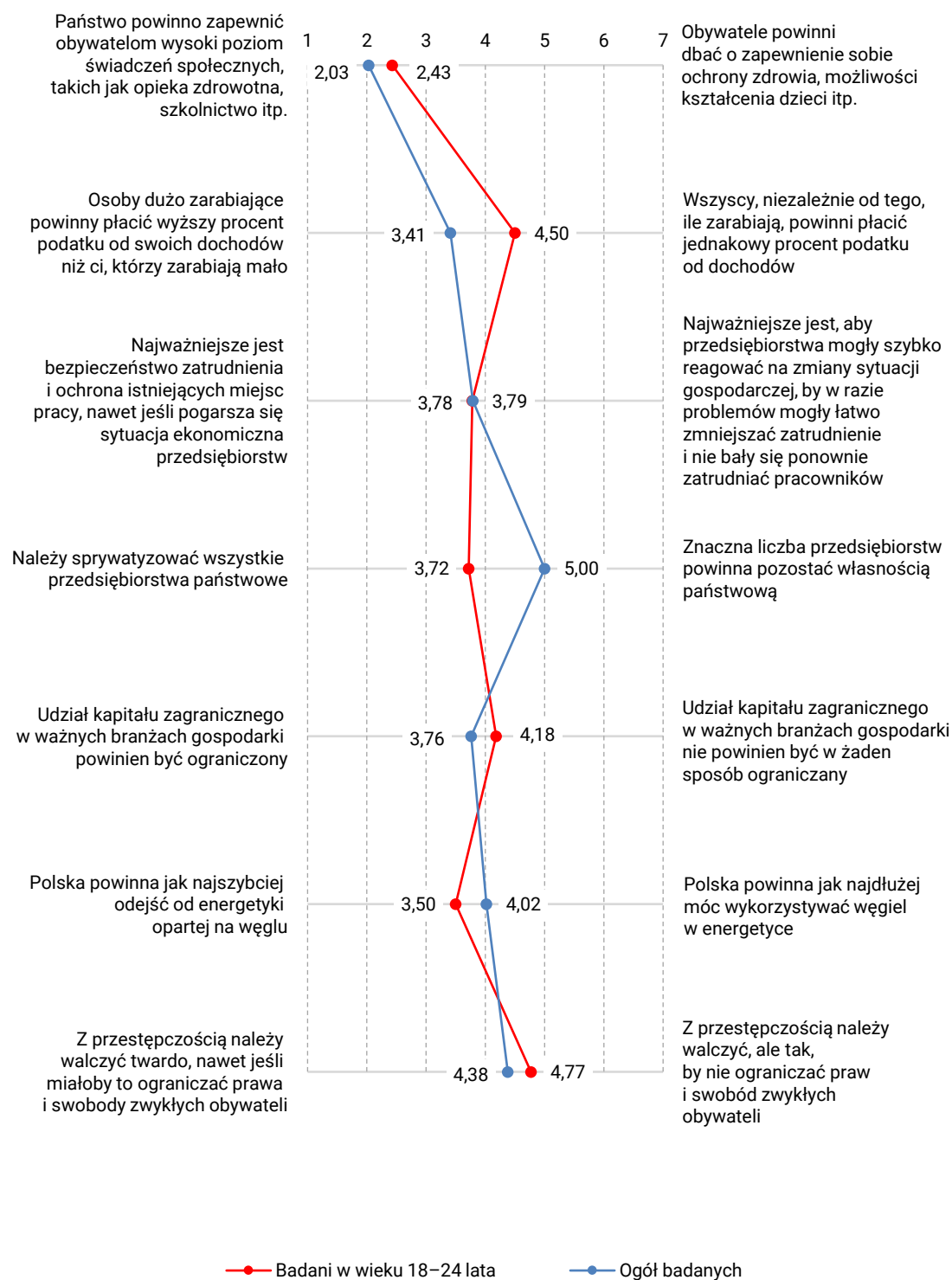
TABELA 1

Pary przeciwstawnych twierdzeń	Badani w wieku 18–24 lata N=237	Ogół badanych N=2381
	w procentach	
Państwo powinno zapewnić obywatelom wysoki poziom świadczeń społecznych, takich jak opieka zdrowotna, szkolnictwo itp. (1+2+3)	76	81
Opinia ambiwalentna (4)	8	8
Obywatele powinni dbać o zapewnienie sobie ochrony zdrowia, możliwości kształcenia dzieci itp. (5+6+7)	15	9
Trudno powiedzieć	1	2
Osoby dużo zarabiające powinny płacić wyższy procent podatku od swoich dochodów niż ci, którzy zarabiają mało (1+2+3)	37	56
Opinia ambiwalentna (4)	9	8
Wszyscy, niezależnie od tego, ile zarabiają, powinni płacić jednakowy procent podatku od dochodów (5+6+7)	50	32
Trudno powiedzieć	4	4
Najważniejsze jest bezpieczeństwo zatrudnienia i ochrona istniejących miejsc pracy, nawet jeśli pogarsza się sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstw (1+2+3)	43	39
Opinia ambiwalentna (4)	19	19
Najważniejsze jest, aby przedsiębiorstwa mogły szybko reagować na zmiany sytuacji gospodarczej, by w razie problemów mogły łatwo zmniejszać zatrudnienie i nie bały się ponownie zatrudniać pracowników (5+6+7)	32	32
Trudno powiedzieć	6	10
Należy sprywatyzować wszystkie przedsiębiorstwa państwowe (1+2+3)	44	22
Opinia ambiwalentna (4)	19	16
Znaczna liczba przedsiębiorstw powinna pozostać własnością państwową (5+6+7)	30	55
Trudno powiedzieć	7	7
Udział kapitału zagranicznego w ważnych branżach gospodarki powinien być ograniczony (1+2+3)	30	39
Opinia ambiwalentna (4)	20	18
Udział kapitału zagranicznego w ważnych branżach gospodarki nie powinien być w żaden sposób ograniczany (5+6+7)	40	30
Trudno powiedzieć	10	13
Polska powinna jak najszybciej odejść od energetyki opartej na węglu (1+2+3)	50	39
Opinia ambiwalentna (4)	12	16
Polska powinna jak najdłużej móc wykorzystywać węgiel w energetyce (5+6+7)	32	38
Trudno powiedzieć	6	7
Z przestępczością należy walczyć twardo, nawet jeśli miałoby to ograniczać prawa i swobody zwykłych obywateli (1+2+3)	25	35
Opinia ambiwalentna (4)	13	10
Z przestępczością należy walczyć, ale tak, by nie ograniczać praw i swobód zwykłych obywateli (5+6+7)	62	53
Trudno powiedzieć	1	2

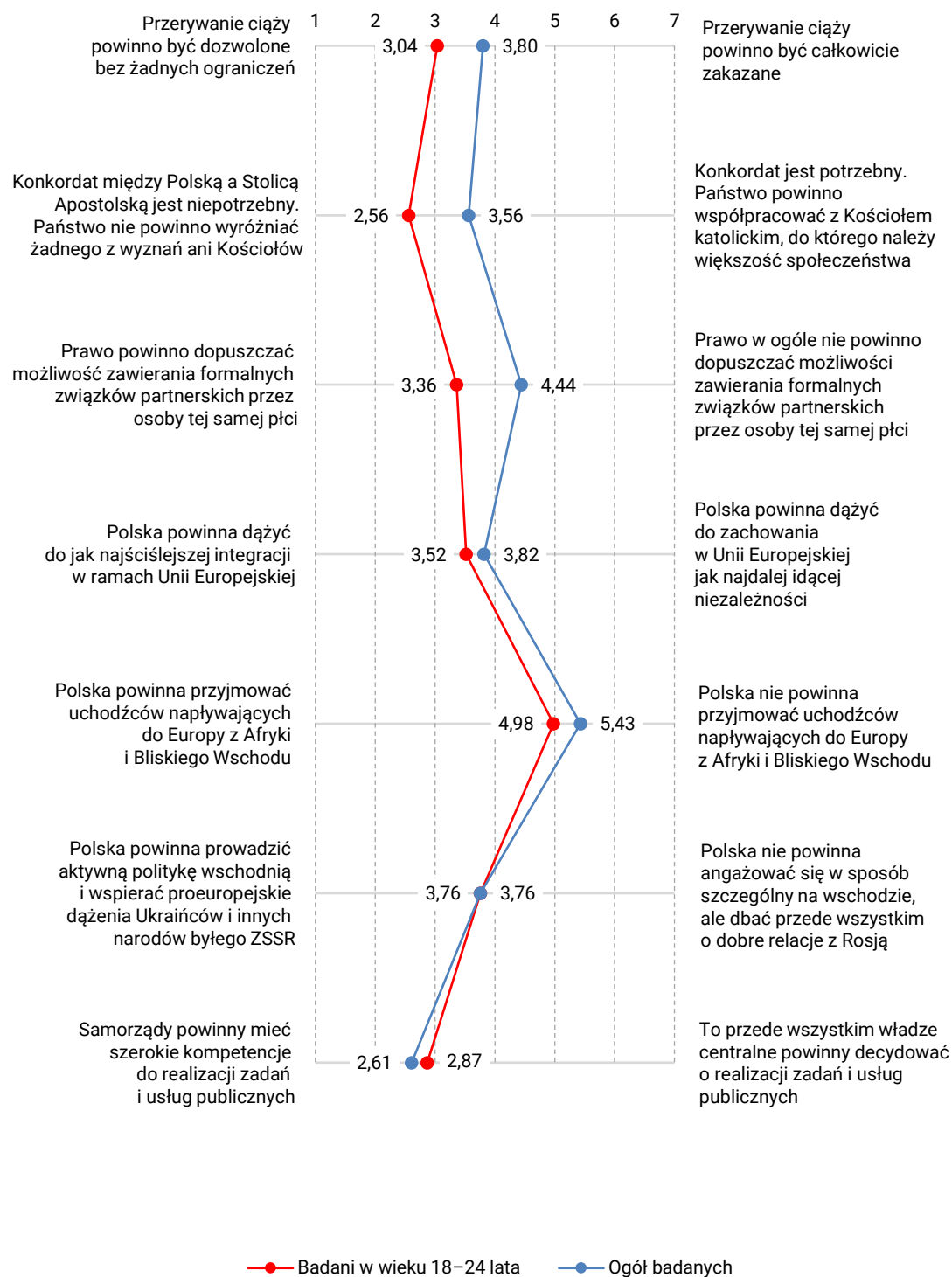
TABELA 1 (cd.)

Pary przeciwstawnych twierdzeń	Badani w wieku 18–24 lata N=237	Ogół badanych N=2381
	w procentach	
Przerywanie ciąży powinno być dozwolone bez żadnych ograniczeń (1+2+3)	58	41
Opinia ambiwalentna (4)	21	23
Przerywanie ciąży powinno być całkowicie zakazane (5+6+7)	17	30
Trudno powiedzieć	4	6
Konkordat między Polską a Stolicą Apostolską jest niepotrzebny. Państwo nie powinno wyróżniać żadnego z wyznań ani Kościołów (1+2+3)	67	49
Opinia ambiwalentna (4)	15	11
Konkordat jest potrzebny. Państwo powinno współpracować z Kościołem katolickim, do którego należy większość społeczeństwa (5+6+7)	15	34
Trudno powiedzieć	3	6
Prawo powinno dopuszczać możliwość zawierania formalnych związków partnerskich przez osoby tej samej płci (1+2+3)	55	36
Opinia ambiwalentna (4)	12	10
Prawo w ogóle nie powinno dopuszczać możliwości zawierania formalnych związków partnerskich przez osoby tej samej płci (5+6+7)	31	50
Trudno powiedzieć	2	4
Polska powinna dążyć do jak najściślejszej integracji w ramach Unii Europejskiej (1+2+3)	49	43
Opinia ambiwalentna (4)	18	15
Polska powinna dążyć do zachowania w Unii Europejskiej jak najdalej idącej niezależności (5+6+7)	27	35
Trudno powiedzieć	6	7
Polska powinna przyjmować uchodźców napływających do Europy z Afryki i Bliskiego Wschodu (1+2+3)	28	18
Opinia ambiwalentna (4)	9	10
Polska nie powinna przyjmować uchodźców napływających do Europy z Afryki i Bliskiego Wschodu (5+6+7)	60	67
Trudno powiedzieć	3	5
Polska powinna prowadzić aktywną politykę wschodnią i wspierać proeuropejskie dążenia Ukraińców i innych narodów byłego ZSSR (1+2+3)	44	41
Opinia ambiwalentna (4)	18	18
Polska nie powinna angażować się w sposób szczególny na wschodzie, ale dbać przede wszystkim o dobre relacje z Rosją (5+6+7)	28	30
Trudno powiedzieć	10	11
Samorządy powinny mieć szerokie kompetencje do realizacji zadań i usług publicznych	59	62
Opinia ambiwalentna (4)	19	15
To przede wszystkim władze centralne powinny decydować o realizacji zadań i usług publicznych (5+6+7)	12	13
Trudno powiedzieć	10	10

RYS. 1. Opinie osób wieku 18–24 lata na tle ogółu badanych.
Wartości średnie na skali 1–7

RYS. 1 cd. Opinie osób wieku 18–24 lata na tle ogółu badanych.
Wartości średnie na skali 1–7

Poglądy młodych ludzi w ważnych kwestiach społeczno-politycznych mogą być dobrym odzwierciedleniem tendencji obserwowanych w całym społeczeństwie. Tezę tę potwierdzają wyniki naszych badań. W ostatnich dwóch latach widoczne jest wyraźne przesunięcie poglądów polskiego społeczeństwa w kierunku większego liberalizmu światopoglądowego. Przybyło zwolenników prawnej instytucjonalizacji związków partnerskich osób tej samej płci, prawnej dopuszczalności przerywania ciąży, coraz więcej osób kwestionuje konkordat i szczególną relację między państwem a Kościołem katolickim. Tego rodzaju poglądy są szczególnie często podzielane przez młodych Polaków – od 18 do 24 roku życia. Ponadto to właśnie wśród młodych notujemy największe poparcie dla mającego coraz więcej zwolenników w całym społeczeństwie podatku liniowego oraz dla, także coraz częściej postulowanej, prywatyzacji państwowych przedsiębiorstw³.

Opracowała

Beata Roguska

³ Zob. komunikat CBOS „Elektoraty o istotnych kwestiach społeczno-politycznych”, sierpień 2021 (oprac. B. Roguska).